

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
ANTONIO TIZZANO
föredraget den 25 mars 2004¹

1. I förevarande mål skall domstolen klargöra huruvida nationella bestämmelser i en medlemsstat, genom vilka räntebärande avstakonton i euro förbjuds, utgör en sådan inskränkning i etableringsfriheten som är förbjuden enligt artikel 43 EG, i den mån som de tillämpas på det dotterbolag som en juridisk person i en annan medlemsstat har inrättat i den förstnämnda medlemsstaten.

betydelse för besvarandet av de frågor som den hänskjutande domstolen har ställt, vid upprepade tillfällen har återopats under diskussionen vid domstolen.

I — Tillämpliga bestämmelser

4. Jag erinrar först och främst om att det genom direktivet har skett en kodifiering av de bestämmelser om etableringsfrihet och om friheten att tillhandahålla tjänster på området för bankkrediter som, med genomförande av artikel 43 EG och följande artiklar, införts genom olika tidigare direktiv.

Gemenskapsrätten

2. Förevarande mål berör i huvudsak fördragets bestämmelser om etableringsfrihet, särskilt artikel 43 EG.

5. I direktivet föreskrivs särskilt att endast de kreditinstitut som erhållit tillstånd av den behöriga myndigheten i en medlemsstat får driva rörelse som omfattar att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel (artiklarna 1, 3 och 4). Det föreskrivs dessutom att dessa institut som är juridiska personer och som uppfyller en rad harmoniserade krav,³ får bedriva kreditverksamhet som omfattas av auktori-

3. Dessutom skall direktiv 2000/12/EG² nämnas som, även om det inte har direkt

1 — Originalspråk: italienska.

2 — Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (nedan kallat direktivet) (EGT L 126, s. 1).

3 — Särskilt i fråga om startkapital (artikel 5), erforderliga egenskaper för dem som skall ansvara för ledning och lokalisering av sätet (artikel 6), egenskaper för aktieägare och medlemmar som har kvalificerade innehav (artikel 7) och verksamhetsplan (artikel 8).

sationen, förutom i den stat som har givit dem tillståndet och i vilken de har sitt säte, i varje annan medlemsstat genom en filial som inte är en juridisk person eller genom tillhandahållande av tjänster enligt ett system för ömsesidigt erkännande av auktorisationerna (artikel 18).

Den nationella rätten

6. I artikel L.312-3 i Code monétaire et financier (Partie Législative) (den franska lagen om penning- och finansmarknaden) föreskrivs de bestämmelser som är tillämpliga på räntebärande avistakonton eller på konton som löper på mindre än fem år. Artikeln har följande lydelse:

”Utan hinder av andra bestämmelser, är det förbjudet för varje kreditinstitut som från allmänheten tar emot insättningar på avistakonton eller på konton som löper på kortare tid än fem år, att oavsett på vilket sätt detta sker, kreditera dessa konton med en ränta som är högre än den som fastställts [genom förordning av kommittén för bank- och finanslagstiftning]⁴ eller av ekonomiministern.”⁵

4 — Genom artikel 46 i lag nr 2003-706 av den 1 augusti 2003 (offentliggjord i Journal Officiel av den 2 augusti 2003) har de ord som angivits inom hakparentes i artikel L.312-3 upphävts. Samtidigt har det i artikel 47 i samma lag dock föreskrivits att förordningar som antagits av kommittén för banklagstiftning skall gälla även i fortsättningen. Det har därför inte, såsom den franska regeringen i svar på en fråga från domstolen uttryckligen har bekräftat, skett någon väsentlig ändring såvitt avser de tillämpliga bestämmelserna i förevarande fall.

5 — Inofficiell översättning.

7. Genom förordning nr 86-13 av kommittén för bank- och finanslagstiftning (nedan kallad kommittén)⁶ förbjöds räntebärande avistakonton.⁷

8. Förbudet gäller avistakonton i euro som innehas av personer som är bosatta i Frankrike.

II — Bakgrund och förfarande

9. Société Caixa Bank France (nedan kallat Caixa Bank France), som är ett franskt dotterbolag till det spanska bolaget Caixa Holding, underrättade under år 2002 kommittén om att det avsåg att introducera ett avistakonto på marknaden som skulle ge en ränta på två procent från och med ett saldo på 1 500 euro.

10. Genom beslut av den 16 april 2002 förbjöd kommittén Caixa Bank France att sluta nya avtal om räntebärande avistakonton med personer som är bosatta i Frankrike.

6 — Se fotnot 4.

7 — Genom förordning nr 92-13 av denna kommitté har förbudet därefter utvidgats till att omfatta verksamheten att ta emot insättningar som filialer till banker med säte i en annan medlemsstat bedriver i Frankrike.

Samtidigt anmodade kommittén Caixa Bank France att i fråga om de avtal som redan slutits säga upp klausulerna om ränta.

11. Bolaget överklagade detta beslut till Conseil d'État och gjorde särskilt gällande att förbudet att lämna ränta på avistakonton som innehas av personer som är bosatta i Frankrike strider mot fördragets bestämmelser om etableringsfriheten.

12. Conseil d'État ansåg att frågan var relevant och vilandeförklarade därför målet och ställde följande frågor till domstolen:

"1) Utgör en medlemsstats förbud mot att bankinrättningar som är lagligt etablerade i denna stat lämnar ränta på avistakonton och annat återbetalningspliktigt kapital ett hinder mot etableringsfriheten mot bakgrund av att Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 saknar bestämmelser i detta hänseende?

2) Om svaret är jakande på den första frågan, vilka slags hänsyn till allmänintresset kan, i förekommande fall, rättfärdiga ett sådant hinder?"

13. Caixa Bank France, BNP Paribas och andra franska banker, som under tiden intervenerat i målet vid den nationella domstolen, liksom den franska regeringen och kommissionen har yttrat sig vid domstolen.

III — Rättslig bedömning

Den första frågan

14. Parternas uppfattningar i denna fråga kan sammanfattas enligt följande.

15. Caixa Bank och kommissionen har i huvudsak gjort gällande att tillämpningen av den aktuella bestämmelsen utgör ett hinder för att kreditverksamheten skall kunna bedrivas effektivt och lönsamt — ett hinder som är förbjudet enligt artikel 43 EG, såsom artikeln har tolkats i gemenskapens rättspraxis, särskilt i domarna i målen Kraus,⁸ Gebhard⁹ och Pfeiffer.¹⁰ Caixa Bank och kommissionen har dessutom åberopat vissa argument som vid behov kommer att redovisas i det följande.

8 — Dom av den 31 mars 1993 i mål C-19/92, Kraus (REG 1993, s. I-1663; svensk specialutgåva, volym 14, s. 167).

9 — Dom av den 30 november 1995 i mål C-55/94, Gebhard (REG 1995, s. I-4165).

10 — Dom av den 11 maj 1999 i mål C-255/97, Pfeiffer (REG 1999, s. I-2835).

16. Kommissionen anser dessutom att det skall bedömas huruvida den franska lagstiftningen är förenlig med fördraget även såvitt avser frågan om den eventuellt skall tillämpas på kreditinstituts filialer som etablerats i en annan medlemsstat. Även från denna synpunkt strider den nämnda lagstiftningen enligt kommissionens mening mot gemenskapsrätten, eftersom den innebär ett åsidosättande av det harmoniserade system för filialer som föreskrivs i direktiv 2000/12.

17. Enligt Frankrike och de i målet intervenserande franska bankerna innebär där emot artikel 43 EG, såsom domstolen tolkat den,¹¹ att etableringsstaten i huvudsak åläggs att ge medborgare i de andra medlemsstaterna samma behandling som garanteras de egna medborgarna när det gäller villkoren för att starta och bedriva verksamhet som egenföretagare och förbjuda all direkt diskriminering, men även endast indirekt och förtäckt diskriminering, på grund av gemenskapsmedborgarnas nationalitet.

18. Under alla omständigheter kan nationella bestämmelser som är tillämpliga utan åtskillnad utgöra en inskränkning i etableringsfriheten enbart om de avser rätten att starta en yrkesverksamhet, men inte när de

endast, såsom i förevarande fall, reglerar villkoren för utövandet.¹²

19. De restriktiva effekterna av en bestämmelse som den som är i fråga i förevarande fall är dock alltför slumpartade och indirekta för att kunna bedömas som en inskränkning i etableringsfriheten i strid med fördraget.

20. Sedan detta klarlagts övergår jag nu till att redogöra för min bedömning av fallet.

a) Inledning

21. Jag skall först och främst påpeka att Conseil d'État har frågat domstolen huruvida fördraget utgör hinder för tillämpningen av den omtvistade bestämmelsen på ett franskt dotterbolag till en bank som ursprungligen etablerats i en annan medlemsstat. Det som är relevant i det aktuella fallet är således utövandet av den fria rörligheten genom etablering av ett bolag, som är en självständig juridisk person, nämligen ett dotterbolag.

11 — Se dom av den 18 juni 1985 i mål 197/84, Steinhauser (REG 1985, s. 1819; svensk specialutgåva, volym 8, s. 235), av den 10 mars 1993 i mål C-111/91, kommissionen mot Luxemburg (REG 1993, s. I-817; svensk specialutgåva, volym 14, s. 35), och av den 30 mars 1993 i mål C-168/91, Konstantinidis (REG 1993, s. I-1191; svensk specialutgåva, volym 14, s. 97).

12 — Bankernas argument grundas på följande domar: dom av den 15 december 1995 i mål C-415/93, Bosman (REG 1995, s. I-4921), och domen i det nedannämnda målet Graf, i fråga om arbetstagare, dom av den 10 maj 1995 i mål C-384/93, Alpine Investments (REG 1995, s. I-1141), och av den 13 maj 2003 i mål C-98/01, kommissionen mot Förenade kungariket, och i mål C-463/00, kommissionen mot Spanien (Golden Shares) (REG 2003, s. I-4581), i fråga om fri rörlighet för tjänster respektive kapital.

22. Domstolens svar bör alltså endast avse denna omständighet. Till skillnad från kommissionen (ovan, punkt 16), anser jag nämligen inte att föremålet för frågan kan utvidgas så långt att det skulle omfatta sådana fall där den ifrågavarande bestämmelsen skulle tillämpas på en bank som avser att bedriva kreditverksamhet i Frankrike genom en filial. Förutom att frågan från den nationella domstolen inte avser detta fall är det inte heller av betydelse för avgörandet av det vid den domstolen anhängiga målet.

b) Begreppet inskränkning i etableringsfriheten

23. Sedan detta klargjorts och jag nu går över till frågan i sak, noterar jag inledningsvis att även om bestämmelsen i fråga inte har till syfte att reglera rätten att starta kreditverksamhet har den troligen — och däröver är parterna i viss mån eniga i sin bedömning — en betydande effekt på de ekonomiska förutsättningarna för att bedriva sådan verksamhet. Bestämmelsen utesluter nämligen att en viktig bankprodukt såsom insättning på avistakonto skulle kunna ge ränta och försvårar därmed å ena sidan konkurrensen mellan bankerna i fråga om denna typ av produkt, men å andra sidan, och parallellt, tillåter den att bankernas bastjänster som annars potentiellt ger underskott förblir kostnadsfria.

24. Parterna är i huvudsak oense beträffande möjligheten att, på grund av dess effekter, kvalificera en sådan bestämmelse som en inskränkning i etableringsfriheten, när denna bestämmelse tillämpas på dotterbolaget till ett kreditinstitut som ursprungligen etablerats i en annan medlemsstat.

25. Caixa Bank France och kommissionen har nämligen gjort gällande att det, åtminstone genom domarna i målen Kraus och Gebhard, förefaller som om den fria rörligheten inom den inre marknaden har givits en omfattande innebörd i rättspraxis. På grundval av denna tolkning är alltså varje nationell bestämmelse förbjuden som, även om den tillämpas utan diskriminering med avseende på nationalitet, kan hindra eller göra det mindre attraktivt för gemenskapsmedborgarna att utöva de grundläggande friheter som garanteras genom fördraget.¹³

26. En liknande bromseffekt uppkommer i huvudsak varje gång som en viss nationell bestämmelse medför att lönsamhetsmarginalerna i en ekonomisk verksamhet minskar och på så sätt gör att det även med stöd av etableringsfriheten är mindre fördelaktigt att utöva den.

27. Den medlemsstat som, även om villkoren för utövandet av en viss ekonomisk verksamhet inte har harmoniserats på

13 — Se domarna i de ovannämnda målen Kraus, punkt 32, och Gebhard, punkt 37.

gemenskapsnivå, vill anta eller upprätthålla en viss reglering av denna verksamhet, inskränker enligt Caixa Bank France *därigenom* etableringsfriheten för personer som kommer från en annan medlemsstat, i vilken en toleranter lagstiftning gäller.

28. De franska bankerna har å sin sida uttalat tvivel om dessa domars verkliga innebörd. Om dessa avgöranden tolkas i förhållande till de omständigheter som föranledde de aktuella fallen, kritiseras i avgörandena i huvudsak endast diskriminerande åtgärder som *direkt påverkar rätten att starta* verksamhet som egenföretagare.

29. Jag måste påpeka att domstolens rättspraxis avseende etableringsfriheten och, allmänt sett, den fria rörligheten för personer som är ekonomiskt verksamma på den inre marknaden inte är helt entydig och att den, såsom även detta fall visar, således kan tolkas på olika, för att inte säga motstridiga, sätt. För att fastställa vilken av de tänkbara tolkningarna av artikel 43 EG som skall föredras är det därför nödvändigt att granska denna rättspraxis, dock först efter en hastig blick på själva texten i fördraget.

30. Artikel 43 EG består som bekant av två stycken. I det första stycket anges ett förbud

mot "inskränkningar ... att fritt etablera sig" som infogats efter uttrycket "[i]nom ramen för nedanstående bestämmelser".

31. I det andra stycket klargörs, vid fastställandet av den ram inom vilken detta förbud har verkningar, att etableringsfriheten "skall innefatta rätt att starta och utöva verksamhet som egenföretagare samt rätt att bilda och driva företag ... på de villkor som etableringslandets lagstiftning föreskriver för egna medborgare".

32. Enligt gemenskapens traditionella rättspraxis har i principen om nationell behandling det väsentliga innehållet i etableringsfriheten¹⁴ fastställts genom att förbudet mot inskränkningar i första stycket i artikel 43 EG jämförts med det förbud mot (direkt eller indirekt) diskriminering rörande villkoren för rätten att starta och utöva ekonomisk verksamhet som föreskrivs i andra stycket i samma artikel.

33. Från och med domen i målet Kraus, i vilket det var fråga om en tysk bestämmelse i vilken det föreskrevs vissa formaliteter för att giltigheten av ett utländskt examensbevis skulle kunna erkännas, synes domstolen dock tillämpa ett strängare kriterium jämfört med kriteriet i fråga om den nationella

14 — Se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 28 april 1977 i mål 71/76, Thieffry (REG 1977, s. 765; svensk specialutgåva, volym 3, s. 359), punkt 19, och domen i det ovan nämnda målet Steinhauser, punkt 14.

behandlingen och i huvudsak fastställa att även icke diskriminerande åtgärder kan utgöra en inskränkning i etableringsfriheten.

34. I domstolens analys i denna dom har nämligen — utöver den eventuella diskrimineringen — den effekt som en nationell bestämmelse har för att göra det mindre attraktivt för gemenskapsmedborgare att utöva etableringsfriheten fått betydelse.

35. I detta sammanhang synes domstolen för övrigt inte ha krävt att den nationella åtgärden i fråga skall ha *direkta effekter på rätten att starta* en ekonomisk verksamhet för att den skall kunna kvalificeras som en sådan inskränkning som strider mot fördraget. Den ifrågavarande åtgärden utgör nämligen redan på grund av att den kan få negativa konsekvenser för den *ekonomiska fördelen av att utöva* viss yrkesverksamhet ett relevant hinder enligt artikel 48 i fördraget (nu artikel 43 EG).¹⁵

15 — Se särskilt punkterna 21 och 22, som jag citerar här: "21. Innehavaren av ett sådant examensbevis som avses i målet vid den nationella domstolen kan ... befinna sig i en förmånlig situation vid utövandet av sitt yrke, i den mån innehavet av det ifrågavarande examensbeviset kan innebära *högre lön eller snabbare befordran* eller leda till att han under sin karriär får tillträde till vissa särskilda befattningar som förbehålls personer med särskilt höga kvalifikationer. 22. På samma sätt *underlättas* etableringen som egenföretagare och, i vart fall, *utövandet av en* motsvarande yrkesmässig *verksamhet väsentligt* genom möjligheten att kunna åberopa akademiska titlar som förvärvats i utlandet och som kompletterar de nationella examensbevis som ger tillträde till yrket." Min kursivering.

36. Det skall dock påpekas att domen i målet Kraus även kan ges en annan tolkning, eftersom uppställandet av ett sådant faktiskt mycket strängt krav i själva verket kan ha dikterats av omständigheterna i det konkreta fallet, snarare än att det utgör ett generellt val av tolkning.

37. Om man godtar detta annorlunda synsätt kan domstolens tolkning i målet Kraus ses som en uppenbar reaktion på den i den tyska rättsordningen bestraffande attityden gentemot den som har förvärvat en utländsk akademisk titel. För erkännandet av en sådan titels giltighet föreskrevs nämligen en formalitet som inte krävs för titlar från studier som fullföljts i Tyskland.

38. Detsamma kan sägas om den följande domen i målet Gebhard och om de senare avkunnade domarna i målen Mac Queen¹⁶ och Payroll,¹⁷ i vilka det var fråga om att bedöma huruvida nationella bestämmelser, vilka direkt begränsade tillträdet till ett reglerat yrke på ett sätt som kunde tänkas vara diskriminerande, var förenliga med fördraget.

16 — Dom av den 1 februari 2001 i mål C-108/96, Mac Queen (REG 2001, s. I-837).

17 — Dom av den 17 oktober 2002 i mål C-79/01, Payroll (REG 2002, s. I-8923).

39. Det är dock riktigt att domstolen i dessa fall har använt ett mycket omfattande restriktionsbegrepp och som restriktioner kvalificerat alla de "nationella åtgärder som kan hindra eller göra det mindre attraktivt att utöva grundläggande friheter som garanteras av fördraget".¹⁸

40. Samma formulering har använts i domen i målet Pfeiffer från år 1999.¹⁹ Till skillnad från de ovannämnda tidigare fallen synes domstolen i detta fall dock ha drivit detta begrepp till sin spets genom att som inskränkning i etableringsfriheten kvalificera en nationell åtgärd vars effekter på rörligheten för personer vid närmare påseende var allt annat än omedelbara och direkta.

41. Vid det tillfället skulle domstolen nämligen bedöma huruvida den österrikiska lagstiftningen om skydd av firmanamn mot förväxlingsrisk var förenlig med fördraget. Diskussionen rörde särskilt förbudet för ett dotterbolag till ett tyskt företag att använda ett visst firmanamn som redan användes i Tyskland av moderbolaget, och som i huvudsak motsvarade firmanamnet hos ett konkurrerande österrikiskt företag.

42. Bestämmelsen i fråga avsåg dock inte rätten att starta en ekonomisk verksamhet, nämligen livsmedelsdistribution. Denna var som sådan nämligen fortfarande öppen för vilken inhemsk eller utländsk aktör som helst. Bestämmelsen var för övrigt inte ägnad att vare sig direkt eller indirekt diskriminera den som hade utnyttjat etableringsfriheten genom att denne skulle behandlas sämre än de personer som ursprungligen var etablerade i den staten.

43. Domstolen jämställde inte desto mindre den österrikiska lagstiftningen med en inskränkning i etableringsfriheten — förutom att domstolen därefter ansåg att den var motiverad av kraven på skydd för industriell äganderätt — eftersom den tvingade det tyska företaget och dess österrikiska dotterbolag att "ombesörja presentationen av sin verksamhet på olika sätt beroende på var de [var] etablerade".²⁰

44. Mot bakgrund av ett sådant tidigare fall kan det — såsom Caixa Bank France i huvudsak har gjort — hävdas att varje nationell åtgärd som innebär att lönsamhetsmarginalerna för en viss ekonomisk verksamhet minskar utgör en inskränkning i etableringsfriheten och därigenom, om än indirekt, gör det mindre attraktivt att utöva den.

18 — Domen i det ovannämnda målet Gebhard, punkt 37. Min kursivering.

19 — Se domen i det ovannämnda målet Pfeiffer.

20 — Domen i det ovannämnda målet Pfeiffer, punkt 20.

45. Om *varje* nationell åtgärd, som kan göra att det — på det sätt som nu sagts — är mindre fördelaktigt att utöva den fria rörligheten, i princip är förbjuden, kan det nämligen dessutom hävdas att när det inte skett någon harmonisering av de nationella lagstiftningar som är tillämpliga på utövan- det av en viss ekonomisk verksamhet skapar den stat som föreskriver en strängare lag- stiftning automatiskt ett hinder för etableringsfriheten för de personer som kommer från andra medlemsstater.

46. Av detta kan med hänsyn till det konkreta fallet slutsatsen således dras att den ifrågavarande franska bestämmelsen, enligt vilken koncernen Caixa Bank tvingas förbereda olika affärsstrategier för dels sitt franska dotterbolag, dels dotterbolag eller filialer som är verksamma i övriga medlems- stater, således utgör en sådan inskränkning i etableringsfriheten som strider mot artikel 43 EG.

47. Domstolen har dock, i många andra domar, inte använt ett så strängt kriterium utan som inskränkningar som hindrar den fria rörligheten för personer endast kvalifi- cerat nationella åtgärder som *direkt hindrar* tillträdet till en ekonomisk verksamhet, eller i huvudsak är *diskriminerande*, eftersom de varken rättsligt eller faktiskt garanterar lika villkor beträffande tillträdet till en ekono- misk verksamhet eller utövandet av denna.

48. Det kan för ett liknande resonemang hänvisas till domarna i målen Alpine Invest- ments²¹ från år 1995, Perfilei från år 1996,²² Futura Participations från år 1997²³ och Metallgesellschaft och Hoechst från år 2001.²⁴

49. I domen i målet Alpine Investments har särskilt kriteriet *direkt hinder för tillträde* betonats.

50. Det var i det fallet fråga om en nationell bestämmelse varigenom aktörer på finans- marknaden som är etablerade i Nederlän- derna förbjöds använda telefonen, och sär- skilt "cold calling",²⁵ för att, både på det nationella territoriet och i de andra med- lemsstaterna, kontakta potentiella kunder.

51. Även om ett sådant förbud var till- ämplat utan åtskillnad kunde det enligt domstolen likväl "utgöra en inskränkning i friheten att tillhandahålla gränsöverskri- dande tjänster", eftersom det "beröva[de] ... de berörda företagen en snabb och direkt metod för att marknadsföra sig och ta en inledande kontakt med potentiella kunder i andra medlemsstater".²⁶

21 — Domen i det ovannämnda målet Alpine Investments.

22 — Dom av den 1 februari 1996 i mål C-177/94, Perfilei (REG 1996, s. I-161).

23 — Dom av den 15 maj 1997 i mål C-250/95, Futura Particpa- tions (REG 1997, s. I-2471).

24 — Dom av den 8 mars 2001 i de förenade målen C-397/98 och C-410/98, Metallgesellschaft och Hoechst (REG 2001, s. I-1727).

25 — Det är fråga om att använda telefonen för att erbjuda potentiella kunder tjänster, utan att det föreligger ett förhandsgodkännande från deras sida.

26 — Domen i det ovannämnda målet Alpine Investments, punkt 28.

52. Som svar på en invändning grundad på en tänkbar analog tillämpning av domen i det kända målet Keck och Mithouard (som jag utförligt skall återkomma till i punkt 70 och följande punkter) påpekade domstolen dessutom att "[e]tt förbud av det ... aktuella slaget utfärda[des] ... av den medlemsstat i vilken tjänsteproducenten [var] etablerad och berör[de], förutom erbjudanden som rikta[des] till mottagare som [var] etablerade i denna stat eller som förflytta[de] sig till denna stat för att mottaga tjänsterna, även erbjudanden som rikta[des] till mottagare etablerade i en annan medlemsstat". Detta innebar enligt domstolen att förbudet "*uppställ[de] direkta villkor för tillgången till marknader för tjänster i andra medlemsstater*" och således kunde "utgöra ett hinder för handeln med tjänster inom gemenskapen".²⁷

53. Domstolen förefaller genom den sistnämnda preciseringen således ha klargjort att en nationell bestämmelse som är tillämplig utan åtskillnad måste, för att utgöra ett hinder för friheten att tillhandahålla tjänster, uppställa direkta villkor för tillträdet till tjänstemarknader i andra medlemsstater. Det är i detta syfte däremot inte tillräckligt "att en annan medlemsstat tillämpar mindre stränga krav på i staten etablerade personer som tillhandahåller tjänster av samma slag som de som omfattas av ifrågasvarande förbud".²⁸

54. Motsvarande anvisningar som de som framgår av domen i målet Alpine Investments kan enligt min mening hämtas från domarna i de ovannämnda målen Bosman från år 1995,²⁹ Semeraro Casa från år 1996,³⁰ SETTG från år 1997,³¹ Zenatti från år 1999³² och Graf från år 2000.³³

55. Det är särskilt lämpligt att dröja vid den senast nämnda domen som domstolen avkunnade i plenum. Man diskuterade nämligen huruvida nationella bestämmelser enligt vilka en arbetstagare kunde tänkas hindras i sitt val att lämna sin anställning för att — eventuellt i en annan medlemsstat — godta en annan anställning var förenliga med fördraget, eftersom de uteslöt att arbetstagaren i sådana fall skulle erhålla ett avgångsvederlag, och begränsade därmed på detta sätt den ekonomiska fördelen, med flytten.

56. Domstolen avvisade uppfattningen enligt vilken en sådan åtgärd sågs som ett hinder för den fria rörligheten för personer på den inre marknaden. Med hänvisning däremot till rättspraxis i domen i målet Alpine Investments fastställde domstolen principen enligt vilken "[b]estämmelser som, även om de är tillämpliga utan åtskillnad, hindrar eller avskräcker en medborgare i en medlemsstat

27 — Punkt 38, min kursivering.

28 — Punkt 27. Se, för ett liknande resonemang, följande tidigare domar: dom av den 28 juni 1978 i mål 1/78, Kenny (REG 1978, s. 1489; svensk specialutgåva, volym 4, s. 137), punkt 18, av den 3 juli 1979 i de förenade målen 185/78—204/78, Van Dam en Zonen m.fl. (REG 1979, s. 2345; svensk specialutgåva, volym 4, s. 481), punkt 10, av den 7 maj 1992 i de förenade målen C-251/90 och C-252/90, Wood och Cowie (REG 1992, s. I-2873), punkt 19, av den 14 juli 1994 i mål C-379/92, Peralta (REG 1994, s. I-3453; svensk specialutgåva, volym 16, s. 15), punkt 48, och domen i det ovannämnda målet Perflü, punkt 17.

29 — Domen i det ovannämnda målet Bosman (REG 1995, s. I-4921), punkt 103.

30 — Dom av den 20 juni 1996 i de förenade målen C-418/93, C-419/93, C-420/93, C-421/93, C-460/93, C-461/93, C-462/93, C-464/93, C-9/94, C-10/94, C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 och C-332/94, Semeraro Casa (REG 1996, s. I-2975).

31 — Dom av den 5 juni 1997 i mål C-398/95, SETTG (REG 1997, s. I-3091).

32 — Dom av den 21 oktober 1999 i mål C-67/98, Zenatti (REG 1999, s. I-7289).

33 — Dom av den 27 januari 2000 i mål C-190/98, Graf (REG 2000, s. I-493).

från att lämna sitt hemland för att utöva sin rätt till fri rörlighet" utgör en sådan inskränkning i denna frihet som i princip är förbjuden enligt fördraget. Detta gäller endast om "bestämmelserna *uppställ[er] direkta villkor* för arbetstagarnas *tillträde* till arbetsmarknaden".³⁴ Detta gäller däremot inte om den restriktiva effekten beror på en "synnerligen slumpmässig och indirekt" omständighet.³⁵

57. Sedan detta fastställts kan man nu försöka dra en slutsats av den hittills gjorda undersökningen och därvid till en början bekräfta det som redan tidigare framförts, nämligen att det är svårt att se någon enhetlighet i den rättspraxis som åberopats och att den, såsom i detta fall, således lämpar sig för motsatta bedömningar.

58. Om man försöker reda ut denna rättspraxis kan det först och främst noteras att

34 — Domen i det ovannämnda målet Graf, punkt 23. Min kursivering. I den franska texten, liksom i de andra språkversionerna, förekommer inte adverbet direkt. I denna anges nämligen följande: "pour être aptes à constituer de telles entraves, il faut qu'elles conditionnent l'accès des travailleurs au marché du travail". Det kan erinras om att domstolen när den tillämpade detta kriterium på det ifrågakvarande fallet särskilt påpekade att "en reglering såsom den som [var] i fråga vid den nationella domstolen inte [var] av sådant slag att arbetstagaren hindra[de]s eller avskräck[te]s från att säga upp sitt anställningsavtal för att utöva avlönad verksamhet hos en annan arbetsgivare, eftersom rätten till avgångsvederlag inte bero[dde] på huruvida arbetstagaren [valde] att stanna hos sin nuvarande arbetsgivare, utan på en framtida och hypotetisk händelse, nämligen att avtalet senare [sades] upp utan att arbetstagaren själv tagit initiativet till eller [bar] ansvaret för uppsägningen" (punkt 24).

35 — Punkt 25. Enligt domstolen var förlusten av rätten till avgångsvederlag "[e]n ... synnerligen slumpmässig och indirekt [händelse], och därför [kunde] en reglering, enligt vilken det [fick] olika följder om anställningsavtalet [sades] upp av arbetstagaren själv eller om avtalet [sades] upp utan att arbetstagaren tagit initiativet till eller [bar] ansvaret för uppsägningen, inte anses utgöra ett hinder för den fria rörligheten".

det enligt min mening är svårt att som inskränkning som strider mot fördraget kvalificera nationella bestämmelser som reglerar utövandet av en ekonomisk verksamhet *utan att uppställa direkta villkor för tillträdet* till denna, och *utan att vare sig rättsligt eller faktiskt göra någon åtskillnad* mellan inhemska aktörer och utländska aktörer, *endast på grund av att dessa bestämmelser innebär att marginalen för den ekonomiska fördelen av utövandet av denna verksamhet minskar*.

59. För det första motsäger en sådan tolkning — även om den i viss mån synes kunna framgå av domen i det ovannämnda målet Pfeiffer — kompetensfördelningen, såsom den fastställts i fördraget.

60. Det är nämligen känt att gemenskapen i bestämmelserna om etablering inte har givits någon allmän behörighet att reglera verksamhet som egenföretagare. Genom dessa bestämmelser har staternas behörighet på området tvärtom fått bestå och bestämmelserna har begränsats till ett förbud mot diskriminering och hinder för etablering och till fastställandet av exakta gemenskapsbehörigheter för att harmonisera nationella lagstiftningar (artikel 57.1 och 57.2 i fördraget, nu artikel 47.1 och 47.2 EG).

61. Där det inte har skett någon sådan harmonisering är medlemsstaterna i princip således fortfarande behöriga att genom icke diskriminerande åtgärder reglera utövandet av ekonomisk verksamhet.

62. För det andra tillåter denna tolkning ekonomiska aktörer — såväl inhemska som utländska — att på ett oegentligt sätt använda artikel 43 EG för att invända mot alla nationella bestämmelser som endast på grund av att de reglerar formerna för utövandet av en ekonomisk verksamhet i sista hand kan begränsa lönsamhetsmarginalerna och således fördelen av att utöva denna ekonomiska verksamhet.

63. Detta skulle dock vara likvärdigt med att fördraget påtvingades ett syfte som det inte har, det vill säga inte att upprätta en inre marknad på vilken det gäller villkor som liknar dem som gäller för en gemensam marknad och på vilken aktörerna kan röra sig fritt, utan att upprätta en marknad utan regler. Eller hellre: att upprätta en marknad på vilken regler i princip är förbjudna, utom om de är nödvändiga och står i proportion till tvingande hänsyn av allmänintresse.

64. Enligt min mening kan således detta synsätt inte godtas.

65. Jag anser däremot att man bör bedöma de olika tolkningsmöjligheter som finns i gemenskapens rättspraxis, enligt vilka nationella bestämmelser som likväl i princip kan påverka den fria rörligheten för personer kan "hindra eller göra det mindre attraktivt att

utöva de grundläggande rättigheter som garanteras av fördraget" och således utgör inskränkningar i denna frihet endast när vissa villkor är uppfyllda.

66. Jag anser särskilt att *när icke-diskrimineringsprincipen iakttas* — och det således både rättsligt och faktiskt föreligger lika villkor beträffande *tillträdet* till en ekonomisk verksamhet, liksom *utövandet* av denna — kan en nationell bestämmelse inte kvalificeras som en inskränkning i den fria rörligheten för personer, om sagda bestämmelse med hänsyn till dess syfte och dess effekter inte *uppställer direkta villkor för tillträdet till marknaden*.

67. Anvisningar i denna riktning kan direkt eller indirekt hämtas ur större delen av den rättspraxis som undersökts ovan³⁶ och framgår i särskilt hög grad av domarna i de ovannämnda målen *Alpine Investments* och *Graf*³⁷ i vilka domstolen, trots att den skulle tolka bestämmelser om rörligheten för arbetstagare och om tillhandahållande av tjänster, ändå uttalade en allmän princip som gäller hela området för den fria rörligheten för personer, däri inbegripet etableringsfriheten.

36 — Punkt 48 och följande punkter.

37 — Se ovan punkt 55 och följande punkter.

68. Det på detta sätt fastställda tolknings-sättet tillåter enligt min mening dessutom att målet att slå samman de olika nationella marknaderna till en enda gemensam marknad förenas med det förhållandet att medlemsstaternas allmänna behörighet att reglera de ekonomiska verksamheterna består.

69. Det är för övrigt även min mening att, såsom den franska regeringen och de inter-venierande bankerna med rätta har påpekat, det bedömningskriterium som jag har föreslagit tillåter att det inom området för den fria rörligheten för personer tas hänsyn till den betydande utveckling som under de senaste tio åren har skett i rättspraxis avseende den fria rörligheten för varor.

70. Det skall nämligen erinras om att domstolen genom domen i målet Keck och Mithouard från år 1993³⁸ och genom en följande numera fast rättspraxis har fastställt att det förhållandet att nationella bestämmelser, som förbjuder vissa försäljningsformer, tillämpas på varor från andra medlemsstater inte utgör hinder för handeln mellan medlemsstaterna, i den mening som avses i artikel 28 EG, förutsatt att dessa bestämmelser gäller för samtliga berörda näringsidkare som bedriver verksamhet inom det nationella territoriet och förutsatt att de såväl rättsligt som faktiskt påverkar avsättningen av inhemska varor och varor från andra medlemsstater på samma sätt.³⁹

38 — Dom av den 24 november 1993 i de förenade målen C-267/91 och C-268/91, Keck och Mithouard (REG 1993, s. I-6097; svensk specialutgåva, volym 14, s. 431).

39 — Domen i det ovannämnda målet Keck och Mithouard, punkt 16.

71. Skälet till detta är enligt domstolen att när dessa villkor är uppfyllda kan tillämpningen av sådana bestämmelser "inte anses hindra ... tillträde[*t*] tillmarknaden [för varor från en annan medlemsstat] eller försvåra deras tillträdejämfvört med inhemska varor".⁴⁰

72. Den underliggande principen i målet Keck och Mithouard finns således i det dubbla kriteriet *tillträde till marknaden* och *diskriminering*, det vill säga varje nationell åtgärd som hindrar tillträdet till marknaden för produkter som kommer från en annan medlemsstat eller som hindrar dessa produkter mer än den hindrar inhemska produkter utgör hinder för den fria rörligheten för varor.⁴¹

73. Vid närmare påseende finns det i rättspraxis avseende varor, från och med domen i målet Keck och Mithouard, ett kriterium med samma lydelse som det som i fråga om

40 — Domen i det ovannämnda målet Keck och Mithouard, punkt 17. Min kursivering.

41 — Se, för ett liknande resonemang, förutom domen i det ovannämnda målet Keck och Mithouard, punkt 17, bland annat följande domar: dom av den 15 december 1993 i mål C-292/92, Hünermund m.fl. (REG 1993, s. I-6787; svensk specialutgåva, volym 14, s. 467), punkt 21, av den 2 juni 1994 i de förenade målen C-401/92 och C-402/92, Boermans (REG 1994, s. I-2199), punkt 12, av den 9 februari 1995 i mål C-412/93, Leclerc-Siplec (REG 1995, s. I-179), punkt 21, av den 29 juni 1995 i mål C-391/92, kommissionen mot Grekland (REG 1995, s. I-1621), punkt 13, av den 13 januari 2000 i mål C-254/98, TK-Heimdienst (REG 2000, s. I-151), punkt 26, av den 8 mars 2001 i mål C-405/98, Gourmet (REG 2001, s. I-1795), punkt 18. Jämför, för ett liknande resonemang, generaladvokaten Fennellys förslag till avgörande i det ovannämnda målet Graf, punkt 19. Jämför, senast, dom av den 11 december 2003 i mål C-322/01, Deutscher Apothekerverband (REG 2003, s. I-14887), punkt 67 och följande punkter.

den fria rörligheten för personer senare har tillämpats i domarna i målen Alpine Investments⁴² och Graf.⁴³

74. Ett sådant kriterium — som redan huvudsakligen har bekräftats i större delen av de avgöranden som under det senaste decenniet fattats i fråga om rörlighet för personer⁴⁴ — motsäger för övrigt på intet sätt det synsätt som domstolen har utvecklat i domarna i målen Kraus och Gebhard.

75. Detta kriterium anger nämligen endast räckvidden av begreppet inskränkning som godtagits i dessa domar, utan att dess innebörd dock ifrågasätts. Den precisering som jag har föreslagit ovan (punkt 66) syftar nämligen endast till att hindra att det från en alltför vag formulering av begreppet kan utläsas förvanskade tolkningar av den fria rörligheten för personer, som medför att även åtgärder vars effekter på utövandet av denna frihet är rent hypotetiska, eller i vart fall helt slumpartade och indirekta, kvalificeras som förbjudna inskränkningar.

42 — Se ovan punkt 49 och följande punkter.

43 — Se ovan punkt 55 och följande punkter.

44 — Se ovan punkt 44 och följande punkter. Jämför dessutom, för ett synsätt som är förenligt med det synsätt som angivits i texten, dom av den 5 november 2002 i mål C-208/00, Überseering (REG 2002, s. I-9919), punkt 78 och följande punkter, angående total vägran av rätten att starta verksamhet, av den 21 november 2002 i mål C-436/00, X och Y (REG 2002, s. I-10829), punkterna 36 och 67, angående indirekt diskriminering, och av den 6 november 2003 i mål C-243/01, Gambelli (REG 2003, s. I-13031), punkt 48, angående indirekt diskriminering.

76. Enligt min mening kan slutsatsen således dras att nationella bestämmelser i en medlemsstat, som reglerar utövandet av ekonomiska verksamheter, ur allmän synpunkt vad avser etableringsfriheten, utgör inskränkningar som strider mot fördraget om de är sådana att den aktör som utövar denna frihet rättsligt eller faktiskt missgynnas jämfört med en aktör som är etablerad i denna stat, eller om de i vart fall, på grund av deras syfte och effekter, uppställer direkta villkor för tillträde till marknaden.

c) Kvalificering av den omtvistade åtgärden

77. Jag skall nu närmare granska den i detta fall relevanta franska bestämmelsen, det vill säga tillämpningen av förbudet mot räntebärande avistakonton hos ett dotterbolag till ett utländskt kreditinstitut, såsom Caixa Bank France.

78. Mot bakgrund av det i allmänna termer ovannämnda kriteriet bör granskningen av lagenligheten av denna bestämmelse ske enligt följande logik. Frågan skall först och främst ställas huruvida bestämmelsen *rättsligt sett är diskriminerande* eller huruvida dess *syfte är att reglera tillträde* till kreditverksamhet. Om detta inte är fallet bör det fastställas huruvida den trots detta innebär att dessa dotterbolag försätts i en *faktiskt sett ofördelaktig situation* jämfört med de kon-

kurrenter som traditionellt är etablerade och verksamma på den franska marknaden, eller slutligen huruvida bestämmelsen i vart fall med hänsyn till dess *effekter* utgör ett *direkt hinder för tillträdet* till kreditmarknaden.

79. Jag noterar först och främst att det utan vidare kan uteslutas att den ifrågavarande bestämmelsen rättsligt sett skulle vara diskriminerande — om detta är parterna enligt min mening i huvudsak eniga — eftersom den ur formell synpunkt inte innebär att utländska rättssubjekt försätts i en, jämfört med inhemska rättssubjekt, ofördelaktig situation beträffande villkoren för utövande av kreditverksamhet.

80. Det kan i fråga om den andra punkten lika lätt uteslutas att *syftet* med den ifrågavarande bestämmelsen skulle vara att reglera tillträde till kreditverksamhet.

81. Det är nämligen känt att villkoret för tillträde till kreditverksamhet är att behörig nationell myndighet beviljar auktorisation, enligt vad som stadgas i direktiv 2000/12.⁴⁵ Villkoren för en sådan auktorisation skall fastställas av medlemsstaterna med genomförande av de harmoniserade kriterierna i direktivet. Enligt villkoren skall det föreligga

en viss juridisk form, ett visst aktiekapital, vissa krav på att de aktieägare som innehar en betydande andel är väl ansedda etcetera. (se ovan punkt 5 och fotnot 3).

82. Inget av dessa villkor ändras av bestämmelserna om räntebärande avistakonton, eftersom dessa bestämmelser endast påverkar en form för utövande av kreditverksamhet hos en inrättning som har den nödvändiga auktorisationen.

83. Det återstår dock, sedan detta fastställts, att granska de två ytterligare punkter som angivits i punkt 77 ovan, det vill säga huruvida den ifrågavarande bestämmelsen är ägnad att försätta franska dotterbolag till utländska banker i en faktiskt sett ofördelaktig situation jämfört med kreditinstitut som ursprungligen etablerats i Frankrike, och därför *i huvudsak* är diskriminerande, eller om den i vart fall, på grund av dess effekter, kan uppställa direkta villkor för tillträdet till kreditmarknaden.

84. Enligt mitt sätt att se beror utgången av en sådan bedömning på de effekter som bestämmelsen i fråga konkret kan få på den franska kreditmarknaden. Det är således fråga om en faktisk bedömning som i princip skall överlåtas åt den nationella domstolen.⁴⁶

45 — Se, bland annat, dom av den 18 november 1999 i mål C-107/98, Teckal (REG 1999, s. I-8121), punkterna 29 och 31, av den 22 juni 2000 i mål C-318/98, Fornasar m.fl. (REG 2000, s. I-4785), punkt 32, och av den 16 oktober 2003 i mål C-421/01, Traunfellner (REG 2003, s. I-11941), punkt 21.

45 — Se ovan punkt 5.

85. Den nationella domstolen bör i detta syfte ställa sig frågan huruvida det är riktigt att den ifrågavarande nationella åtgärden, såsom Caixa Bank France och kommissionen i huvudsak har hävdad, hindrar utländska bankers dotterbolag från att, såvitt avser allmänhetens insättningar, konkurrera med banker som traditionellt är etablerade i Frankrike och som har ett utbrett nätverk av bankkontor, eller huruvida det, såsom den franska regeringen och de franska bankerna har hävdad, ges andra betydande konkurrens-möjligheter på den marknaden.

86. Det kommer särskilt att vara fråga om att fastställa huruvida det på den franska kreditmarknaden finns andra lätt tillgängliga former för insättning, som fritt kan ge ränta, i förhållande till vilka det är möjligt för bankerna att i fråga om allmänhetens insättningar *effektivt* konkurrera med varandra.

87. Där så inte är fallet är dotterbolaget till en utländsk bank som då har svårt att skaffa kapital genom insättningar nämligen tvingat att utnyttja interbankmarknaden för att finansiera sin egen kreditverksamhet. Dotterbolaget måste således till slut bära större kostnader jämfört med de banker som traditionellt är etablerade i Frankrike och som genom sitt utbredda nätverk av bankkontor har en lönsam ställning på marknaden för allmänhetens insättningar.

88. Slutsatsen kan då dras att den ifrågavarande bestämmelsen är sådan att utländska bankers dotterbolag därigenom *faktiskt missgynnas* jämfört med de franska bankerna, och att den därför utgör en sådan inskränkning i etableringsfriheten som är förbjuden enligt fördraget.

89. I ett sådant fall fråntas dessa banker dessutom, på grund av förbudet att erbjuda räntebärande avistakonton på marknaden, det enda effektiva instrumentet för att förvärva en kundkrets på den franska marknaden. Av detta skall slutsatsen således dras att den ifrågavarande bestämmelsen, med hänsyn till dess effekter, dessutom kan uppställa *direkta hinder för tillträdet* till den franska *marknaden* för utländska bankers dotterbolag, och därför även i detta hänseende utgör en inskränkning i etableringsfriheten i den mening som avses i artikel 43 EG.⁴⁷

d) Sammanfattande överväganden

90. Sammanfattningsvis föreslår jag således att domstolen skall besvara den första frågan

47 — I det aktuella fallet får förbudet mot att ge ränta på kontona en effekt som på visst sätt liknar effekten av det förbud mot "cold calling" som prövats i domen i målet Alpine Investments (se ovan punkt 50 och följande punkter). Förbudet i det fallet ansågs, såsom har framgått, kunna "utgöra en inskränkning i friheten att tillhandahålla gränsöverskridande tjänster", eftersom det "beröv[ade] ... de berörda företagen en snabb och direkt metod för att marknadsföra sig och ta en inledande kontakt med potentiella kunder i andra medlemsstater" (punkt 28).

från franska Conseil d'État så, att nationella bestämmelser i en medlemsstat, som reglerar utövandet av en ekonomisk verksamhet, utgör sådana inskränkningar i etableringsfriheten som i princip är förbjudna enligt artikel 43 EG, om de är sådana att den aktör som utövar denna frihet rättsligt eller faktiskt missgynnas jämfört med en aktör som är etablerad i denna stat, eller om de i vart fall uppställer direkta villkor för tillträdet till marknaden.

Den andra frågan

93. Genom den andra frågan vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida det finns skäl av allmänintresse som kan motivera en sådan inskränkning i etableringsfriheten som den som eventuellt följer av tillämpningen av den ifrågavarande nationella bestämmelsen.

91. En nationell bestämmelse såsom förbudet mot räntebärande avistakonton i euro utgör en sådan inskränkning i etableringsfriheten som är förbjuden enligt artikel 43 EG, om tillämpningen av den innebär att utländska bankers dotterbolag fråntas möjligheten att såvitt avser allmänhetens insättningar konkurrera med banker som traditionellt är etablerade på det nationella territoriet och som har ett utbrett nätverk av bankkontor.

94. Jag utgår ifrån att det inom ramen för kompetensfördelningen mellan gemenskapsdomstolarna och de nationella domstolarna inte ankommer på domstolen utan på den hänskjutande domstolen — om denna anser att den ifrågavarande nationella bestämmelsen skall kvalificeras som en inskränkning i etableringsfriheten i den mening som avses i artikel 43 EG — att bedöma huruvida denna inskränkning är motiverad eller inte.⁴⁸

92. Det ankommer på den nationella domstolen att göra denna bedömning och därvid särskilt granska huruvida det på den franska kreditmarknaden finns andra lätt tillgängliga former för insättning som fritt kan ge ränta, i förhållande till vilka det är möjligt att effektivt konkurrera på den marknaden.

95. Som bekant kan domstolen, när den avger ett förhandsavgörande, i förekommande fall bidra med preciseringar och ange de tolkningskriterier som kan vägleda den nationella domstolen vid dess bedömning.⁴⁹

48 — Dom av den 4 juli 2000 i mål C-424/97, Haim (REG 2000, s. I-5123), punkt 58, och domen i det ovannämnda målet Payroll, punkt 29.

49 — Ibidem.

96. Den nationella domstolen skall i detta hänseende i huvudsak påminnas om att enligt fast rättspraxis kan nationella åtgärder som utgör inskränkningar i den fria rörligheten för personer, men som är tillämpliga på alla personer eller företag som utövar en verksamhet på värdmedlemsstatens territorium, vara berättigade om de motiveras av tvingande hänsyn till allmänintresset, förutsatt att de är ägnade att fullfölja det mål som eftersträvas med dem och att de inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.⁵⁰

97. Frankrike och de intervenerande franska bankerna har i huvudsak hävdatt att den aktuella bestämmelsen är motiverad av tvingande konsumentskyddshänsyn och dessutom är ett uttryck för den franska regeringens viktiga val av ekonomisk politik.

98. Såvitt särskilt avser konsumentskyddet skulle ett avskaffande av det ifrågakavande förbudet innebära väsentligt ökade kostnader för handhavandet av kontona. Bankerna skulle följaktligen vara tvingade att begära ersättning av kunden för de banktjänster som

för närvarande tillhandahålls kostnadsfritt, däribland utfärdandet av checkar och kontantuttag från bankomater.

99. Förbudet mot räntebärande avistakonton är vidare som sagt ett uttryck för ett noga bestämt val av ekonomisk politik, som syftar till att uppmuntra sparandet på medellång och lång sikt, även i syfte att hålla nere inflationen.

100. Enligt Caixa Bank France och kommissionen kan dessa hänsyn inte motivera den ifrågakavande bestämmelsen, vilken under alla förhållanden inte är förenlig med proportionalitetsprincipen.

101. Jag noterar att både sparfrämjandet och konsumentskyddet utgör mål som är värda att skyddas och den omtvistade bestämmelsen synes i själva verket vara lämplig för att uppnå dem. Jag tror dock att det instrument som den franske lagstiftaren har valt går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål, och detta av skäl som jag nu kommer att belysa.

102. Vad avser främjandet av långsiktigt sparande är det enligt min uppriktiga mening föga troligt att det enda användbara instru-

50 — Domarna i de ovannämnda målen Kraus, punkt 32, och Gebhard, punkt 37, dom av den 9 mars 1999 i mål C-212/97, Centros (REG 1999, s. I-1459), punkt 34, domarna i de ovannämnda målen Pfeiffer, punkt 19, Haim, punkt 57, och Payroll, punkt 28.

mentet skulle vara ett rent förbud mot att ge ränta vid kortsiktigt sparande. Åtgärder som att föreskriva ett högsta tak som är tillämpligt på räntesatser på avistakonton eller att föreskriva åtgärder som främjar investeringar på medellång och lång sikt förefaller nämligen, åtminstone vid första påseendet, vara fullt lämpliga alternativ.

103. Vad därefter avser konsumentskyddet kan jag instämma i argumentet från Caixa Bank France att kravet att skydda konsumenterna genom att låta bankernas bastjänster vara kostnadsfria även i fortsättningen lämpligen kan säkerställas med stöd av mindre restriktiva medel.

104. Det är även min mening att det härvidlag kunde räcka att föreskriva en skyldighet för bankinrättningarna att erbjuda de kunder som begär detta ett avistakonto som inte är räntebärande men som är förenat med kostnadsfria bastjänster i banken, samtidigt som dessa inrättningar tilläts erbjuda andra räntebärande avistakonton, som i förekommande fall är förenade med avgiftsbelagda bastjänster.

105. Sedan detta sagts vill jag dock upprepa att det inte ankommer på domstolen att fatta

ett slutgiltigt beslut härvidlag, eftersom det är den nationella domstolens uppgift att fastställa huruvida de villkor som anges i gemenskapens rättspraxis (och som angivits i punkt 96 ovan) är uppfyllda i det vid denna domstol anhängiga målet.

106. Det är inte uteslutet att det framkommer omständigheter vid den nationella domstolen eller att argument återopas vid denna som kan anföras som motivering för en bestämmelse som den som är ifråga i det vid denna anhängiga målet. Enligt min mening kan den ifrågavarande bestämmelsen i denna situation, vilket jag upprepar, inte anses vara motiverad av sådana tvingande hänsyn till allmänintresset som konsumentskyddet och sparfrämjandet, eftersom den går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

107. Jag föreslår därför att domstolen skall besvara den andra frågan från franska Conseil d'État så, att när nationella bestämmelser som de som är i fråga utgör en inskränkning i etableringsfriheten i den mening som avses i artikel 43 EG skall det — på grundval av de uppgifter som framlagts vid domstolen — anses att denna inskränkning inte är motiverad av de tvingande hänsyn till allmänintresset som återopats i förevarande fall, särskilt konsumentskyddet och sparfrämjandet.

IV — Förslag till avgörande

108. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att domstolen skall besvara frågorna från franska Conseil d'État på följande sätt :

- ”1) Nationella bestämmelser i en medlemsstat, som reglerar utövandet av en ekonomisk verksamhet, utgör sådana inskränkningar i etableringsfriheten som i princip är förbjudna enligt artikel 43 EG, om de är sådana att den aktör som utövar denna frihet rättsligt eller faktiskt missgynnas jämfört med en aktör som är etablerad i denna stat, eller om de i vart fall uppställer direkta villkor för tillträdet till marknaden.

En nationell bestämmelse såsom förbudet mot räntebärande avistakonton i euro utgör en sådan inskränkning i etableringsfriheten som är förbjuden enligt artikel 43 EG, om tillämpningen av den innebär att utländska bankers dotterbolag fräntas möjligheten att såvitt avser allmänhetens insättningar konkurrera med banker som traditionellt är etablerade på det nationella territoriet och som har ett utbrett nätverk av bankkontor.

Det ankommer på den nationella domstolen att göra denna bedömning och därvid särskilt granska huruvida det på den franska kreditmarknaden finns andra lätt tillgängliga former för insättning som fritt kan ge ränta, i förhållande till vilka det är möjligt att effektivt konkurrera på den marknaden.

- 2) När nationella bestämmelser som de som är i fråga utgör en inskränkning i etableringsfriheten i den mening som avses i artikel 43 EG skall det — på grundval av de uppgifter som framlagts vid domstolen — anses att denna inskränkning inte är motiverad av de tvingande hänsyn till allmänintresset som åberopats i förevarande fall, särskilt konsumentskyddet och sparfrämjandet.”